

ÖLÜMSÜZ BİR MELEKTEN ÖLÜMLÜ BİR YAZARA DOĞRU

"Kısa hikâye yazarı, büyük bir meydan savaşında yer alan bir er değildir. O, geniş cepheli bir savaşın adsız çarpışmalarına katılan bir çetecedir. Toplumun kıyısında durur, silik insanlarıyla uğraşır." ¹ diyerek hikâyede yazarın konumuna değinen Frank O'Connor, yazarın o meydanda savaşan bir "er" olmadığına dikkat çeker. İzlenimleri doğrultusunda eserini oluşturan yazar, her şeyin kıyısındadır. Böylece okur, eseri onun yarattığı kurmaca bir kişi olan "anlatıcı"ya göre algılar. Bu bağlamda "Dumrul ile Azrail" adlı hikâyede yazarın yarattığı kurmaca anlatıcının konumunu sorgulayan çalışmamda anlatıcı sesteki değişimlerin işlevselliği üzerinde duracağım. Hikâyenin anlamlandırılması açısından önemli olan bu değişim, aslında son derece işlevsel bir şekilde anlatıcının tanrısal bir anlatıcıdan karakter anlatıcıya ve en sonunda yazar anlatıcı dönüşümüyle olur. Bu durum söz konusu hikâyenin baş kişilerinden Azrail'in geçirdiği evrimi vermede işlevseldir.

Öncelikle, hikâyenin Deli Dumrul'un canını almak üzere Azrail'in yeryüzüne inişini anlattığı başlangıç bölümünde her şeyi bilen bir tanrısal anlatıcının varlığıyla karşılaşırız. Karakterin iç dünyasına girebilen söz konusu tanrısal anlatıcı burada Azrail'in nasıl hissettiğini okura şöyle verir:

"Süzülerek yere indiğinde, tuhaf bir ağırlık duydu. (...) Bu tuhaf ağırlık, ağırlaşma, içe çekilme, gömülme, merkeze büzülme diye tanımlayabileceği şey şaşırttı onu."

Karakterin kafasına, his dünyasına girebilen tanrısal anlatıcı görüldüğü üzere Azrail'in nasıl hissettiğini ayrıntılarıyla aktarabilmiştir. Hikâyenin başlangıcından belli bir noktaya dek varlığını hissettiren bu tanrısal anlatıcı hikâyenin sonunda Azrail'in geçirdiği evrimi, başkalaşımı göstermede oldukça işlevseldir. Bu bağlamda anlatıcı sık sık onun ölümlü insanlar gibi hissetmesine dikkat çeker:

---

¹ "Hikaye Türü, Tanımı ve Unsurları," s. 2 <http://www.belgeler.com/blg/bsp/hikaye-tr-tanimi-ve-unsurlari> (erişim: 25.12.12)

“Şimdi neredeyse ölümlü insanlar gibi, yer çekiminin içinde zonklaması aklımı bulandırmıştı.”

Azrail bu yolculukta dünyayı Dumrul ve çevresindekiler aracılığıyla tanıdıkça “ölümsüz”, “can alıcı melek” kimliğinden sıyrılıp yavaş yavaş “ölümlü” gibi hissetmeye başlayacaktır. Azrail’in geçireceği bu evrim tanrısal anlatıcı aracılığıyla okura daha hikâyenin başlarında net bir şekilde verilir:

“(…) kullandığı yeryüzü zamanı, âdeta içinde ikinci bir benlik yaratarak yarılmasına, bölünmesine neden oldu. Bir yanı başkalaştı.”

Görüldüğü üzere Azrail yeryüzünü ve ölümlü olan “öteki” yi tanıdıkça bir başkalaşım içine girmekte ve adeta kişilik bölünmesi yaşamaktadır. Tanrısal anlatıcı onun yaşamakta olduğu bu değişimi ona yakın durarak, onun kafasından okura vermeye çalışmıştır. “İkinci benlik” ve “başkalaşmak” gibi kelime seçimleriyle Azrail’in yaşamakta olduğu dönüşümü, evrimi vermeye çalışan anlatıcı, ilerleyen kısımlarda bunu okurun kafasında iyice netleştirmek üzere yine Azrail’in algı alanına girer:

“Bunu hesaba katmamıştı. Yalnızca ölümden oluşan o dural tarih içinde, kendisinin de bir evrim olabileceğini hiç düşünmemişti.”

Böylelikle, Azrail’in içine girdiği değişim süreci odak noktası Azrail olan, Azrail’in kafasına giren tanrısal anlatıcı sayesinde okura çok öncesinden haber verilmiştir. Artık okur gerçekleşecek değişime, evrime hazırdır.

Okuru Azrail’in hissettikleri doğrultusunda onun yaşayacağı değişime bu şekilde hazırlayan tanrısal anlatıcı tam bu noktada ses değiştirerek karakter anlatıcıya geçiş yapar. Bu karakter elbette ki Azrail’dir. Hikâyenin başından bu yana odağını Azrail olarak seçen anlatıcı, yavaş yavaş okuru zaten Azrail’in algısıyla görmeye alıştırmış ve bu sayede onun içine girdiği değişim sürecini verebilmişti. Bu noktadan sonra ise anlatıcı, tanrısal kimliğinden sıyrılıp karakter anlatıcıya geçiş yapar ve böylece okurun, birinci şahıs karakter anlatıcı aracılığıyla Azrail’in geçirdiği evrimi Azrail’in kendi ağzından duyması sağlanır.

Anlatıcı sesteki bu değişim Azrail’in,

“O yamaçta amaçsız bir dalgınlık içinde öylece kalakalmıştık sanki.”

ifadesiyle Dumrul ile vaziyetlerinin izahı üzerinden başlar ve bundan sonra okur hikâyeyi ondan dinler.

Tanrısal anlatıcıdan birinci şahıs karakter anlatıcıya yapılan bu geçiş, Azrail’in yaşadığı değişimin artık tamamen onun algısıyla verilebilmesini sağlar. Azrail artık onun “öteki”si olan “ölümlü” kimliğe, Dumrul’a çok yakındır. Öyle ki, zaman zaman onun tıpkı bir ölümlü gibi korkmakta olduğunu görürüz:

“Birdenbire, bir an için de olsa, dünyayı onun gözleriyle gördüğümü fark ettim. Ürktüm. Geri çekildim.”

Daha önce “focalizer” ın Azrail olduğu bir tanrısal anlatıcı aracılığıyla Azrail algısını gören; fakat tanrısal anlatıcıyı duyan okur, artık hem Azrail’in algısıyla görür hem de onun sesinden duyar. Anlatıcı sesteki bu değişimle birlikte Azrail’in geçirdiği evrim, Dumrul’a daha çok yakınlaşması, olan biteni bir ölümlü gibi algılamaya başlaması kendisini ve Dumrul’u ortak bir paydada birleştirebilmesini de sağlar. Şöyle ki artık, Azrail için “biz” söz konusudur. Şimdiye dek kendisinde yaşadığı değişimi görmüş, hem kendini anlamaya hem de Dumrul’u tanımaya çalışmıştır. Bundan sonra ise artık neredeyse onunla aynıdır ve bu yüzden kendilerinden “biz” ve “ikimiz” diye bahseder:

“Dönüp ardimıza bakmıyoruz bile, kadının biz çıktıktan sonra, kapıda durup ikimizin de ardından bakmak yerine, hemen içeri geçeceğini ikimiz de biliyoruz. (...) İkimiz de şimdi çok yalnızız.”

Artık Azrail’in evrimi Dumrul’un benliğine en yakın konumundadır. Ancak henüz tamamlanmamıştır. Onun evrimini tamamlaması hikâyenin sonunda bu kez anlatıcı sesin yazar anlatıcıya değişmesiyle olacaktır. Öncesinde tanrısal anlatıcıdan karakter anlatıcıya yapılan geçiş Azrail’in Dumrul’a iyice yakınlaşmasını, onunla bir olmasını ve kendilerinden “biz” diye bahsedebilmesini kolaylaştırmış, okura bunun net bir şekilde verilebilmesini sağlamıştı. Hikâyenin sonunda bu kez yazarın kendi varlığını belli etmesiyle birlikte anlatıcı sesle bütünleştiği görülür. Anlatıcı seste görülen bu son değişim, Azrail’in “ölümsüz bir melek”ten “ölümlü bir yazar” a olan evrimini tamamladığı noktadır:

“Ben o melektim! (...) Ölürlen bile kendi sonumu başkalarının eline emanet ettim. (...) Hikâye bitmeden, size bunu söylemek istedim.”

Görüldüğü üzere yazar burada anlatıcı sesle bütünleşerek Azrail’in aslında kendisi olduğunu haber verir. Yeryüzüne inişinden bu yana ölümlüler gibi hissetmeye başlayan Azrail önce yavaş yavaş Dumrul’a yaklaşmış, onunla bütünleşerek bir ölümlü gibi hissetmiştir. Sonrasında ise bu ölümsüz meleğin yazar anlatıcı tarafından aslında yazarın kendisi olduğunu belirtmesiyle ölümlü bir hikâye yazarına doğru olan evrimi tamamlanmış olur.

Sonuç olarak, “Dumrul ile Azrail” hikâyesinde anlatıcı sesi Azrail karakterinin geçirdiği evrimi vermede işlevsel bir şekilde konumlandırılmıştır. Öncelikle Azrail’in algısıyla her şeyi bilen bir karakter anlatıcının sesi duyulurken Azrail’in yavaş yavaş bir “ölümlü” olan Dumrul’un dünyasına girmesiyle bu kez anlatı sesinin karakter anlatıcıya geçiş yaptığı ve bu sayede Azrail’in yaşadığı değişimin okura daha etkin bir şekilde verilebildiği görülür. Son olarak ise yazarın okura kendi varlığını hissettirmesi ve anlatı sesini ele geçirmesiyle bir yazar anlatıcı kimliğiyle karşılaşmıştır. Böylelikle Azrail, ölümsüz bir melekten ölümlü bir yazara doğru olan evrim sürecini tamamlamış ve bu evrimin verilebilmesinde anlatıcı sesteki değişim işlevsel olmuştur. Dolayısıyla karakterin geçirdiği dönüşüm süreci anlatıcı seste yapılan değişimlerle desteklenmiştir.